

НАПРЯМИ ДОСЛІДЖЕННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ

Переважає більшість наукових шкіл, теорій і концепцій розглядає інвестиції, поряд з іншими, і в безпековому аспекті, зокрема: виявляє зв'язок між ними і економічним зростанням, накопиченням і зовнішнім боргом; виокремлює чинники, що впливають на досягнення належного рівня інвестицій, вплив національного капіталу за межі країни, а також ризики, стимули і циклічність інвестування, розкриває підходи до дослідження його невизначеності та поведінки інвесторів; наголошує на необхідності спрямування інвестицій на інновації та диверсифікації інвестиційного портфеля.

Дослідження інвестиційної безпеки, на наше переконання, має відбуватись за такими напрямками: визначення сутності, різновидів, складових інвестиційної безпеки; з'ясування чинників, викликів і загроз інвестиційній безпеці; розробку методології оцінки її стану; вибір відповідних індикаторів; аналіз стану інвестиційної безпеки і тенденцій у цій сфері.

Не менш важливим є: обґрунтування підходів до формування системи забезпечення інвестиційної безпеки; визначення ролі держави в забезпеченні останньої на різних рівнях управління; виявлення характеру взаємозв'язку і взаємозумовленості інвестиційної безпеки з іншими складовими фінансової безпеки і різновидами економічної безпеки.

І, нарешті, обов'язковими напрямками дослідження інвестиційної безпеки мають бути: виявлення критеріїв, заходів, інструментів і процедур з її забезпечення; визначення пріоритетів підвищення її рівня; прогнозування рівня інвестиційної безпеки.

У дослідженні інвестиційної безпеки застосовуються різні концептуальні підходи: відтворювальний, стратегічний, ресурсно-функціональний, діяльнісний, інституціональний, управлінський, синергетичний і комплексний. Інвестиційна безпека розглядається як відсутність небезпеки, стан, процес забезпечення певного стану (інвестиційної сфери/системи, її інститутів), рівень інвестування, умови інвестиційної діяльності, можливість нагромадження, здатність національної економічної системи.

При цьому у відтворювальному підході при характеристиці інвестиційної безпеки наголос робиться на інвестиційний процес, інвестиційний цикл й інвестиційний потенціал; стратегічному – визначення найважливіших напрямів фінансування інвестицій, вибір пріоритетів

розвитку, стратегії формування інвестиційного потенціалу; ресурсно-функціональному – інвестиційні ресурси, формування сприятливого інвестиційного клімату, необхідність запобігання і мінімізації інвестиційних ризиків; діяльнісному – інвестиційну діяльність, інвестиційну активність, інвестиційні рішення, інвестиційні ризики, інвестиційний механізм; інституціональному – інвестиційну привабливість, інвестиційне середовище, інвестиційну сферу, інвестиційні інститути, інвестиційний клімат; управлінському – гарантування перебігу інвестиційних процесів і адаптацію інвестиційних інститутів, управління інвестиційними ризиками; синергетичному – інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат; комплексному – інвестиційну систему, інвестиційну сферу, інвестиційну політику, інвестиційну економіку, інвестиційні потреби національної економіки.

Водночас, Р. В. Бузин є прибічником синтезу двох концептуальних підходів до дослідження інвестиційної безпеки національної економіки – шляхом виявлення і нівелювання існуючих загроз і завдяки створенню структури національного господарства, що має запас міцності. На його думку, інвестиційна безпека – це сукупність економічних відносин, що виникають з приводу якості, масштабів, напрямів і форм інвестиційної діяльності, що мають за мету забезпечення стабільності, стійкості і незалежності інвестиційного циклу в масштабах країни, формування відкритих і легітимних інвестиційних відносин, ефективної структури власності і диверсифікації джерел фінансування інвестиційної діяльності[1].

Натомість В. І. Кириленко виокремлює позитивний (поєднання захищеності, що передбачає подолання певних загроз і досягнення критеріального рівня основних соціально-економічних показників та розвитку національної економіки, що означає реалізацію необхідних темпів економічного зростання) та нормативний (поєднання стану економіки та її змін, гарантованих державою) аспекти інвестиційної безпеки[2].

При цьому, на наш погляд, якщо позитивний аспект логічно відбиває складові інвестиційної безпеки, то розглядати поєднання стану економіки та її змін, гарантованих державою, як нормативний аспект, принаймні, некоректно, оскільки конкурентоспроможність економіки не може зумовлюватись виключно нормативним регулюванням (на чому власне і наголошує зазначений дослідник).

Утім, на наше переконання, з огляду на багатоаспектність категорії «інвестиційна безпека держави» дослідження її сутності має здійснюватися використанням більшої кількості різнопланових концептуальних підходів.

На наш погляд, під інвестиційною безпекою держави слід розуміти:

досягнення синхронізації інтересів суб'єктів інвестиційних відносин для забезпечення в країні розширеного відтворення; реструктуризації та формування інноваційної моделі розвитку національної економіки,

оптимального розподілу інвестицій по регіонах і галузях господарського комплексу, надійності і ефективності інвестицій;

унікнення асиметрії (між інвестиційними попитом і пропозицією, обсягами інвестицій і зростанням ВВП, внутрішніми і іноземними інвестиціями, обсягами і структурою інвестицій в регіонально-галузевому розрізі) інвестиційних процесів і збитків за прийняття необґрунтованих інвестиційних рішень;

рівень задоволення інвестиційного попиту вітчизняних суб'єктів господарювання, домогосподарств, галузей господарського комплексу, секторів економіки, регіонів і держави в фінансових і матеріальних ресурсах та об'єктах інтелектуальної власності, достатній для повноцінного забезпечення їх життєдіяльності і поступального розвитку;

інвестиційну привабливість об'єктів інвестування, зумовлену перспективністю розвитку, прийнятними для інвесторів обсягами та перспективами збуту продукції, надання послуг і виконання робіт, ефективністю використання такими об'єктами активів, їх ліквідністю, платоспроможністю та фінансовою стійкістю;

наявність інвестиційних доктрини, стратегії і політики, спрямованих на формування і ефективне використання інвестиційного потенціалу учасників інвестиційних процесів, створення інвестиційних резервів національної економіки, протидію непродуктивному впливу капіталу за межі країни, впровадження цивілізованого режиму дивестицій (вилучення інвестицій), забезпечення сприятливого інвестиційного клімату, запобігання викликам і загрозам в інвестиційній сфері і зниження ризиків реалізації інвестиційних проектів.

На наше переконання, слід розрізняти інвестиційну безпеку домогосподарств, суб'єктів господарювання, ФПГ, ТНК, галузей господарського комплексу, регіонів, секторів національної економіки (видів діяльності), інвестиційного ринку, соціально-економічної системи, держави, міждержавних утворень (економічних/валютних союзів), світового співтовариства. При цьому слід зазначити, що інвестиційна безпека держави є результуючою її складових, оскільки перелічені управлінські рівні інвестиційної безпеки не в змозі забезпечити її без участі держави.

Список використаних джерел.

Бузин Р.В. Инвестиционная безопасность, ее обеспечение и государственное регулирование в национальной экономике: дис-я ... канд. экон. наук: 08.00.01 / Р.В.Бузин. – Воронеж, 2009. – 203 с.

Кириленко В.І. Інвестиційна складова економічної безпеки: автореф. дис. на здобуття наукового ступеня д-ра экон. наук: спец. 08.01.01 – економічна теорія / В. І. Кириленко. – К., 2007. – 36 с.